

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

Två slags koraler – för första gången

Claude Allgén: *I öster stiger solen upp* – uruppförande
Jesu, du mitt liv, min hälsa (nov. -45)
Serenade pour pêcheurs – inlednings- & slutkoral (17/6 -48) – uruppförande
O Welt, ich muss dich lassen (4/9 -47)
In dulci iubilo (7/12 -52)
Quam oblationem
Ackordsekvens
Serenade pour pêcheurs – slutkoral
För alla helgon (13/3 -50) – uruppförande
Nu vilar hela jorden
Serenade pour pêcheurs – slutkoral
Christe qui lux es (1948)

Lars Hallnäs: *Preludier för orgel/tre instrument* (2016–2017) – uruppförande

Claude Allgén: *Den dag du gav oss, Gud, är gången* (27/7 -49) – uruppförande
Serenade pour pêcheurs – slutkoral
Vår blick mot helga berget går (29/7 -49)
O, huvud blodigt sårat (18/11 -47)
Serenade pour pêcheurs – slutkoral
Till härlighetens land igen (9/4 -51)
Ackordsekvens
Si confiteamur peccata nostra (1949) – uruppförande
Si dixerimus, quoniam non peccavimus (7/2 -49)
Serenade pour pêcheurs – slutkoral
Led, milda ljus – uruppförande
Upp, min tunga (15/12 -49) – uruppförande
Nu haver denna dag (30/3 -50)

Magne Hegdal: *Lydischer Dankgesang* (2010)

Björn Nilsson – orgel, med assistans av Cecilia Widman

Lördag den 9 september 2017 kl. 17.00

Caroli kyrka, Borås

Koraler för kör a cappella är en samling om 22 koralsättningar som **Claude Loyola Allgén** (1920–1990) komponerade mellan oktober 1945 och december 1952. Sex av dessa är uttalat kontrapunktiska. Resterande är traditionella, ackordiska. Av dem spelas här samtliga som är fyrstämmiga. Kännetecknande är en totalt sett ganska dissonant sats, men med plötsliga, oförmedlade språng mellan trånga och spretiga ackord, mellan konsonans och dissonans. Den som är bekant med psalmmelodierna kan vid något tillfälle konstatera att tonsättaren tillåtit sig smärre rytmiska ingrepp. Till dags dato har veterligen endast två av koralerna framförts av kör – om än med stöd eller delvis ersatt av instrument.

Serenade pour pêcheurs – *fantasi för talkör, trumpet, saxofon, piano, toms och orkester* (1948) började som en liten sång för enstämmig damkör (*In principio erat verbum*) men växte i flera steg. En version inleds med en fyrstämmig harmonisering av första frasen av melodin till Sv. psalm 273, en harmonisering som mot slutet tar en märklig omväg innan den når fram till sista klangen. *Serenade pour pêcheurs* avslutas med samma koral, men nu har de fyra stämmorna dubblerats en tritonus lägre, den är således åttastämmig. Detta koralfragment får här funktion av ritornell, dock med ny klangfärg för varje gång – fattas bara annat!

O Welt, ich muss dich lassen (4/9 - 47), över Heinrich Isaacs *Innsbruck, ich muss dich lassen*, utgör också startpunkt för två variationsverk för stråkkvartett/orkester, då med titeln på latin – *O munde, volo te dimittere*.

Av de 22 satserna i Allgéns koralsamling är två specifikt komponerade för kör *eller* orgel. **In dulci iubilo** (1952) är en av dem. Eftersom körsatsen är skriven för manskör håller orgeln följaktligen till i de nedre regionerna. Denna koralsättning ligger även till grund för två större orgelverk.

Den icke daterade **Quam oblationem** för trestämmig kör (texten är en nattvardsbön), är egentligen inte en koral, men den blandar på sedvanligt allgénskt manér konsonans och dissonans på det minst klavbundna sätt man kan föreställa sig.

Vad som här kallats **Ackordsekvens** är enbart en harmonisk idé som Allgén skrivit ner i en av sina skissböcker, det rör sig alltså egentligen inte om någon utarbetad komposition. Enbart kvartackord – med ett enda men signifikativt undantag – skrider fram i näranog konstant motrörelse.

Nu vilar hela jorden är en av de tätaste av Allgéns koralsättningar, man kan nästan tala om klangerna som ambulerande kluster.

Christe, qui lux es, över en melodi från 600-talet (1948), är en strikt kanon uppbyggd av två parallellorganum, så att överstämmorna förs på kvart- och understämmorna på kvintavstånd. Resultatet präglas av påtaglig kärvhet. För varje repetition av melodin stiger den en helton, ackompanjerad av en dynamisk stegring. Stycket är komponerat för kör eller orgel.

Lars Hallnäs' (f.1950) *Preludier för orgel/tre instrument* (2016–17) är liksom sin föregångare, orgelverket *Derivations* (2013), tio till antalet. Hallnäs beskriver denna senare, strikt symmetriska komposition som en metodövning: ”En metod som handlar om att avstå från linjära sammanhang och att komponera genom successiva approximationer av hela stycket från början”. Han jämför komponerandet med att stenlägga en altan. Den successiva approximationen innebär då att man först lägger en sten i varje hörn, därefter en sten i mitten, därefter stenar mellan de övriga o.s.v.

De fyra första styckena i det här aktuella verket (ursprungligen benämnda etyder) är tillkomna enligt samma metod. Liksom för övrigt även nr. 5 och 6, som dock är rytmiskt unisona, och således de mest koralliknande. De fyra avslutande preludierna är däremot helt linjära, ett slags kanoner som tycks försvinna ut i ett gråmurrigt ingenting i det lägre registret.

Precis som pianoverket *Sommardagar – 8 koraler* (1995) är preludierna studier/övningar i kontrapunktik och harmonik och handlar inte om, eller behandlar inte, något annat än musiken själv. Styckena kan spelas separat liksom i valfri ordning, vilket sker här: nr. 4, 10, 6, 9, 2, 5, 7, 3, 8, 1.

Den dag du gav oss, Gud, är gången (27/7 - 49) återfinns liksom övriga koraler visserligen i 1986 års psalmbok, men nu med en helt annan melodi än den Allgén kände.

O huvud, blodigt sårat (1947) är – bortsett från den expansiva *Christe, qui lux es* – den enda av Allgén's koralsättningar med föreskrivet varierad dynamik.

Si confiteamur peccata nostra är en femstämmig, harmoniskt storslagen körsats som aldrig offentliggjordes men som efter tonsättarens död återfanns i hans skissböcker. Där följs den – attacca! – av *Si dixerimus, quoniam non peccavimus* för enstämmig damkör (7/2 - 49). Båda dessa körverk blev ett par månader senare bärande element i orgelverket *Introitus, Choral och Liturgi*.

Magne Hegdals (f.1944) *Lydischer Dankgesang* (2010) är den första av sju satser i pianoverket *Forskjellige stykker* (2010–2015). Titeln är en anspelning på Beethovens ”Heiliger Dankgesang eines Genesenen an die Gottheit, in der lydischen Tonart” (En tillfrisknads heliga tacksägelsesång till gudomen, i lydiskt modus) ur stråkkvartett nr. 15 op. 132. Stycket komponerades sedan Hegdal skrivits ut från sjukhuset efter att ha drabbats av borrelia. Men det slutliga tillfrisknandet drog ut på tiden och den sista satsen med titeln *Neue Kraft (Lester Yellow)* (det förra ett citat från samma Beethoven-sats, det senare titeln på en bild av Jean-Michel Basquiat) fick vänta flera år på sin fullbordning. I *Lydischer Dankgesang* har de båda ytterstämmorna slumpats fram med hjälp av tärning (men det är naturligtvis upphovsmannen själv som har bestämt gränserna för vad tärningen fått bestämma), medan innerstämmorna är ett renodlat uttryck för tonsättarens goda smak.